

“Literarna analiza revije *Ciciban* (1945–2025) in njen pomen pri razvoju slovenske mladinske književnosti”

prof. dr. Milena Mileva Blažić

Torek, 23. 09. 2025

Povzetek

- Revija Ciciban je kot literarni inkubator osem desetletij oblikovala estetske, vzgojne in družbene vrednote, ki so zaznamovale več generacij mladih bralcev.
- S kvalitativno analizo približno 6000 objavljenih enot med letoma 1945 in 2025 ter po pregledu prispevkov več kot 1000 sodelujočih avtorjev in ilustratorjev lahko glede na konceptualne usmeritve govorimo o sedmih obdobjih:
 1. povojni čas (1945–1950),
 2. ruralni čas (1950–1960),
 3. urbani čas (1960–1970),
 4. liberalni čas (1970–1980),
 5. literarni čas (1980–1990),
 6. tržni čas (1990–2000) in
 7. neoliberalni čas (2000–).
- V prispevku bomo predstavili temeljne značilnosti posameznih obdobj ter pomen in vlogo Cicibana pri razvoju slovenske mladinske književnosti.

Uvod

1. Revija Ciciban, ustanovljena leta 1945 pri Založbi Mladinska knjiga, je najstarejša slovenska otroška revija in ena najpomembnejših platform za razvoj slovenske mladinske književnosti.
2. Kot literarni inkubator je skozi osem desetletij oblikovala estetske, vzgojne in družbene vrednote, ki so zaznamovale več generacij mladih bralcev.
3. Namen prispevka je analizirati razvojne faze revije, izpostaviti reprezentativne naslove in ključne avtorje ter ovrednotiti njen vpliv na slovensko literarno krajino za otroke.

Metode

1. Raziskava temelji na kvalitativni analizi približno 6000 objavljenih enot v reviji Ciciban med letoma 1945 in 2025 ter pregledu prispevkov več kot 1000 sodelujočih avtorjev in ilustratorjev.
2. Vzorec vključuje literarne prispevke, ilustracije, serije in nadaljevanke, razvrščene po vsebinskih in zgodovinskih obdobjih.
3. Posebna pozornost je namenjena reprezentativnim naslovom in avtorjem z več objavami, pri čemer so avtorji znotraj obdobja razvrščeni abecedno.

Rezultati

1. Povojni čas (1945–1950)

1. Revija je v prvih letih po drugi svetovni vojni odražala duh obnove, poudarjala skupnost, pogum in upanje ter vzpostavila temelje za vzgojno in estetsko usmerjeno mladinsko literaturo.
2. Naslovi: *Bila je zima, da je drevje pokalo; Domači praznik; Mladi partizani; Povest o trmasti in pametni muli; Zima*
3. Avtorji: Bevk, France; Hudales, Zoran; Novy, Lili; Prunk, Ljudmila; Ribičič, Josip

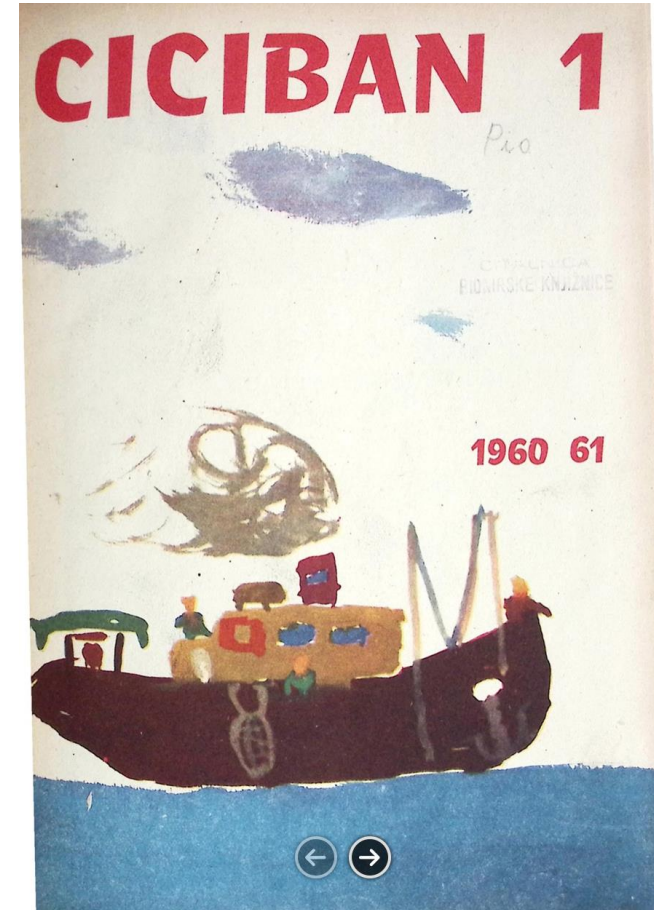
2. Ruralni čas (1950–1960)

1. Vsebina je bila osredotočena na naravo, živali in podeželsko življenje, s poudarkom na domišljiji in poučnosti.
2. **Naslovi** : Hruška, Naša pot v šolo, Polžek je povsod doma, Zgodba o hrastu, Zgodba o zajcu
3. **Avtorji**: Bevk, France; Gradnik, Alojz; Peroci, Ela; Sirok, Karel

3. Urbani čas (1960–1970)

1. Z urbanizacijo so nastajale nove pripovedne oblike, ki so uravnovežile tradicijo in modernost ter razširile tematski spekter.
2. **Naslovi** : Kruh, Na kurirski poti, Pionirji in šola, Polžek – čarodejec, Polžek gre prezimovat
3. **Avtorji**: Bevk, France; Brest, Vida; Jurca, Branka; Peroci, Ela

4. Liberalni čas (1970–1980)

1. Sedemdeseta leta so prinesla večjo odprtost, pluralnost ter poudarek na individualnosti in humorju, kar se je odražalo v literarnih in ilustrativnih inovacijah.
2. **Naslovi:** Miška spi, Moj stric, Kdo je napravil Vidku srajčico, Muca Copatarica, Zajček brez ušes
3. **Avtorji:** Jurca, Branka; Makarovič, Svetlana; Peroci, Ela; Suhodolčan, Leopold

5. Literarni čas (1980–1990)

1. Osemdeseta leta so zaznamovala literarna raznolikost, preplet ljudskih motivov, humorja in poučnosti, kar je prispevalo k estetski in vsebinski poglobitvi.
2. **Naslovi:** *Peter Nos je vsemu kos, Pust pust krivih ust, Ribica v šoli, Zabja šola*
3. **Avtorji:** Makarovič, Svetlana; Maurer, Neža; Novak, Boris A.; Zajc, Dane

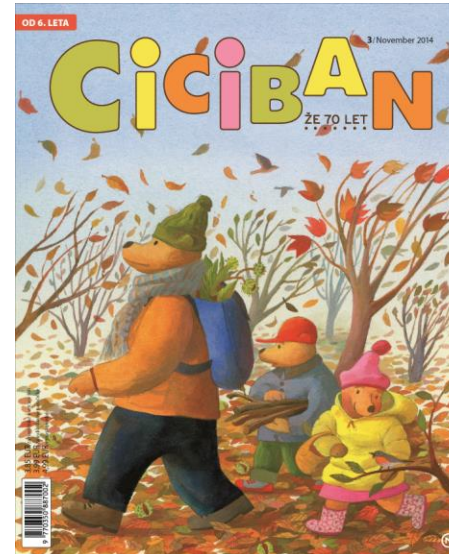
6. Tržni čas (1990–2000)

1. V devetdesetih letih se je revija prilagodila tržnim trendom, vključila ekološke in tehnološke teme, a ohranila literarno kakovost in vzgojno funkcijo.
2. **Naslovi:** *Cici ekologi, Cicibanova računalnica, Peter Nos je vsemu kos, Ribica v šoli, Žabja šola*
3. **Avtorji:** Borin, Andreja; Golob, Berta; Koren, Majda; Maurer, Neža; Pavček, Tone; Štefan, Anja

7. Neoliberalni čas (2000–2025)

1. Zadnja obdobja so zaznamovana z medijsko pluralnostjo, komercializacijo in hiperpolitično korektnostjo, vendar je revija ohranila igrivost, literarno vrednost in vzgojno usmerjenost.
2. **Naslovi:** *Bine Butara, Cici umetnije, Cici vesela šola, Grozna šola, Maček Igor*
3. **Avtorji:** Arnuš Pupis, Tina; Konc Lorenzutti, Nataša; Kvartič, Ambrož; Rozman Roza, Andrej; Sokolov, Cvetka; Stefan, Anja

7. Neoliberalni čas (2000–2025)

7. Neoliberalni čas (2000–2025)

Butler, S. The Impact of Advanced Capitalism on Well-being: an Evidence-Informed Model. *Hu Arenas* **2**, 200–227 (2019).
<https://doi.org/10.1007/s42087-018-0034-6>

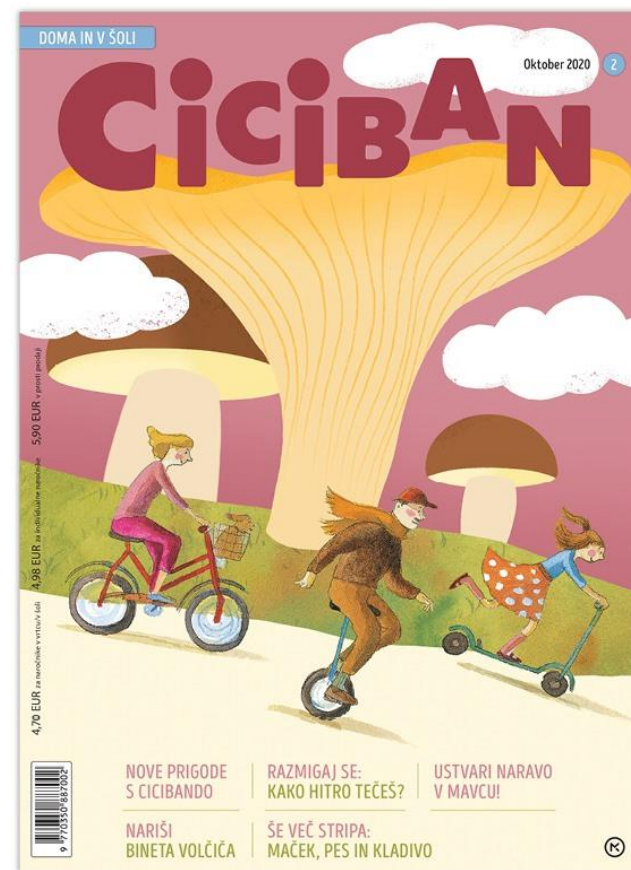
Značilnost	Žižek, Slavoj	Naslovi iz Cicibana (2000–2025)
Ekonomizacija šolskega sistema	- »Znanje danes ni več cilj samo po sebi, temveč sredstvo za tržno uspešnost.« (<i>Trouble in Paradise</i> , 2014, str. 170)	- <i>Grozna šola, Prvi šolski dan, Žabja šola</i>
Poklicna specializacija	- »Najhujši način, da postaneš ujetnik sistema, je sanjati, da se bo nekaj spremenilo – prav ta skrivna želja te ohranja v sistemu.« (<i>Interview with Dianna Dilworth</i> , 2004)	- <i>Frizer, Gremo delat!, Tilček mehanik</i>
Internalizacija potrošništva	- »V resnici že ves čas jem iz smetnjaka. Ime tega smetnjaka je ideologija.« (<i>The Pervert's Guide to Ideology</i> , 2012)	- <i>Mici v trgovini, V veleblagovnici, Zvezek z bleščicami</i>
Individualizirana odgovornost	- »Svobodni se počutimo zato, ker nimamo jezika, s katerim bi izrazili svojo nesvobodo.« (<i>Welcome to the Desert of the Real</i> , 2002, str. 2)	- <i>Peter Nos je vsemu kos, Trim za možgančke, Kako težka beseda</i>
Normalizacija družbene tesnobe	- »Grožnja danes ni pasivnost, temveč psevdodejavnost – nuja, da 'sodelujemo', da zakrijemo ničevost dogajanja.« (<i>Trouble in Paradise</i> , 2014, str. 170)	- <i>Drugačen kot drugi, Tudi jaz zmorem, Zgodba o pogumu</i>

Reference

1. Žižek, S. (2002). *Welcome to the Desert of the Real! Five Essays on September 11 and Related Dates*. Verso.
2. Žižek, S. (2012). *The Pervert's Guide to Ideology* [Film]. Režija: Sophie Fiennes.
3. Žižek, S. (2014). *Trouble in Paradise: From the End of History to the End of Capitalism*. Penguin.
4. Žižek, S. (2020). *Pandemija! COVID-19 pretresa svet*. Beletrina.
5. Žižek, S. (2004, July). Interview with Dianna Dilworth. *The Believer*.

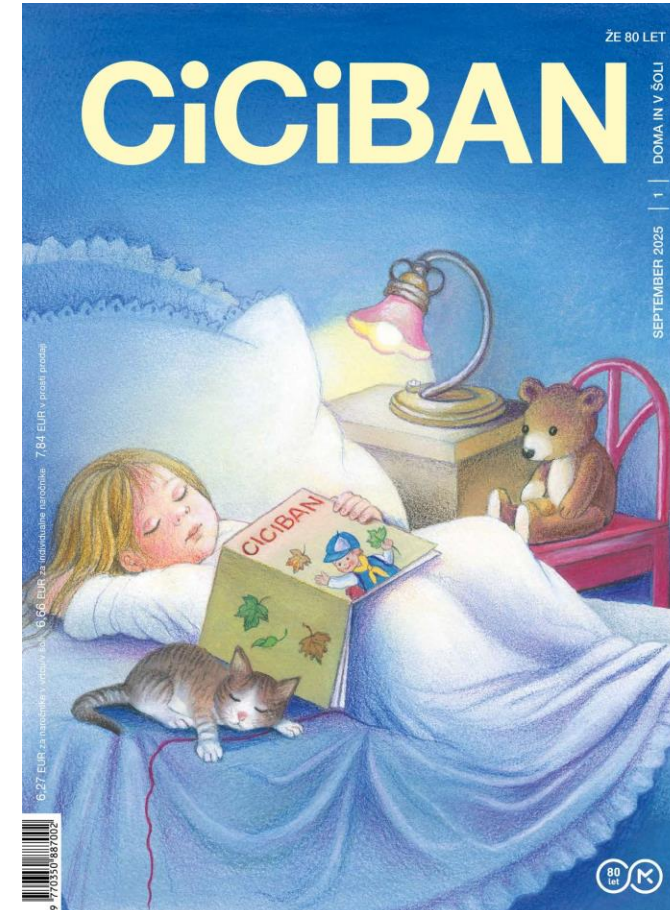
Razprava

1. Revija Ciciban je skozi osem desetletij ohranjala vlogo literarnega inkubatorja, ki je omogočil razvoj številnih avtorjev in ilustratorjev ter vzpostavila prostor za literarno eksperimentiranje.
2. Njena vsebina je dosledno odražala aktualne družbene razmere – od povojne obnove, ruralne in urbane modernizacije do digitalne in neoliberalne dobe.
3. Ilustracije Zvonka Čoha, Jelke Reichman, Matjaža Schmidta in drugih so oblikovale vizualno kulturo slovenskih otrok, literarni prispevki pa spodbujali razvoj bralne pismenosti, estetske občutljivosti in kulturne identitete.

Zaključek

1. Revija Ciciban je s svojo dolgoletno tradicijo, literarno kakovostjo in prilagodljivostjo bistveno prispevala k razvoju slovenske mladinske književnosti.
2. Njena vloga pri oblikovanju bralnih navad, estetski vzgoji in kulturni identiteti mladih generacij je neprecenljiva.
3. Kljub izzivom sodobnega časa ostaja Ciciban relevanten za slovenski in mednarodni prostor ter vreden nadaljnjih raziskav, strokovnih obravnav in priznanj.

Ciciban 2025-2045

»Revolt [...] psihični revolt, analitični revolt, umetniški revolt – pomeni trajno stanje spraševanja, preobrazbe, nenehnega raziskovanja pojavnosti.« (*Kristeva, The Sense and Non-Sense of Revolt*, 2000)

Tematsko področje	Filozofski temelj	Literarni referenčni tekst
Kritičnost kot prepoznavanje	Žižek, S. (2006). <i>The Parallax View</i>. MIT Press, str. 3. "Prvi korak k svobodi ni osvoboditev ideologije, ampak njeno prepoznavanje."	H. C. Andersen: <i>Cesarjeva nova oblačila</i> (1837)
Subjekt kot akcija	Žižek, S. (2008). <i>Violence: Six Sideways Reflections</i>. Profile Books. Otrok ni le bodoči državljani, ampak politični subjekt v sedanjosti, ki že zdaj intervenira v simbolni red z vsakdanjimi praksami.	A. Lindgren: <i>Pika Nogavička</i> (1945)
Etičnost kot odgovornost	Žižek, S. (2001). <i>On Belief</i>. Routledge, str. 75. "Etika ni o tem, da smo dobri, temveč o tem, da ne pobegnemo pred posledicami svojih dejanj."	T. Jansson: <i>Nevidni otrok</i> (1962)
Solidarnost kot praksa	Žižek, S. (2018). <i>Like A Thief In Broad Daylight</i>. Allen Lane. Solidarnost je skupno stvarjenje novega sveta; preoblikovanje družbenih vezi skozi akcijo, ki presega zgolj pomoč.	A. Štefan: <i>Bobek in barčica</i> (2004)
Umetnost kot transformacija	Žižek, S. (2009). <i>First as Tragedy, Then as Farce</i>. Verso. "Umetnost ni ogledalo... temveč kladivo, s katerim jo oblikujemo." (povzeto po Brechtu)	O. Župančič: <i>Kuj me življenje, kuj!</i> (1908; <i>Samogovori</i>) .